

**SPRAWOZDANIE ZA ROK 2012
Z REALIZACJI ZADAŃ
Z ZAKRESU
WSPIERANIA RODZINY**

Piła, luty 2013

Spis treści	Strona
Wstęp	3
I. Sytuacja demograficzna oraz diagnoza społeczna	4
II. Realizacja zadań wynikających z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	12
1. Asysta rodzinna	12
2. Współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej	14
3. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego	16
3.1. Świetlica środowiskowa dla dzieci i młodzieży przy DDP w Pile	17
3.2. Placówka wsparcia dziennego prowadzona przez Akcję Humanitarną „Życie” Oddział w Pile	18
3.3. Placówka wsparcia dziennego prowadzona przez Salezjańskie Stowarzyszenie Wychowania Młodzieży	19
Wnioski i rekomendacje	22
Spis tabel i wykresów	23

WSTĘP

Rodzina stanowi dla dziecka najwłaściwsze i naturalne środowisko, w którym jest ono otoczone opieką i ma możliwość zaspokajania swoich potrzeb życiowych. W prawidłowo funkcjonującej rodzinie, w systemie cenionych wartości, na plan pierwszy wysuwane jest szczęście, dobro i rozwój dziecka. Jednak nie wszystkie rodziny swoje funkcje rodzicielskie realizują w stopniu umożliwiającym harmonijny i prawidłowy rozwój swoich dzieci. W wielu rodzinach występują problemy, które zakłócają ich funkcjonowanie i w efekcie stają się źródłem zagrożeń dla rozwoju psychosomatycznego, a także wychowania dziecka. W większości obecnie żyjących rodzin pojawiają się trudności na skutek czynników zewnętrznych (np. bezrobocie, wzrost kosztów utrzymania). Są jednak i takie rodziny, w których źródło dysfunkcji tkwi w wielu czynnikach wewnętrznych, odnoszących się do właściwości samych członków rodziny (np. nałogi, przestępczość, przemoc, zaniedbywanie obowiązków).

Zmiany zachodzące w funkcjonowaniu współczesnego społeczeństwa związane z postępowaniem, szybkim tempem życia, niosą za sobą zarówno wiele pozytywnych jak i negatywnych skutków, odbijających się na funkcjonowaniu rodziny, co z kolei wpływa negatywnie na losy jej członków. Dlatego właśnie w celu skutecznej pomocy rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dzieci, oraz ich ochronie i pomocy, polegającej na współpracy osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi oraz rodzicami, została uchwalona w dniu 09 czerwca 2011 r. ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ustawa przewiduje szereg zadań, mających na celu poprawę sytuacji rodzin, które mają być realizowane na różnych szczeblach administracji publicznej. Część zadań może być realizowana przez organizacje pozarządowe w ramach zlecenia zadań. Ustawa ta przewiduje także zadania, które powinny być realizowane na szczeblu gminy.

Zgodnie z ww. ustawą rodzinie przeżywającej trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych gmina zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na:

1) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;

2) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny

3) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny

4) podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny

5) pomocy w integracji rodziny.

Do najważniejszych zadań określonych w art. 176 ww. ustawy należą:

- opracowanie i realizacja 3-letnich programów wspierania rodziny
- organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających
- tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego
- prowadzenie pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych
- prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem.

Pomoc rodzinie ma odbywać się poprzez wsparcie asystenta rodziny oraz dostęp do specjalistycznego poradnictwa. Ww. ustawa nakłada na gminę także obowiązek współfinansowania:

- pobytu dziecka w rodzinie zastępczej
- rodzinnym domu dziecka
- placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Niniejsze opracowanie powstało w związku z art. 179 ww. ustawy, który stanowi, że do 31 marca każdego roku prezydent składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z ich realizacją. Na podstawie tego sprawozdania oraz analizy sytuacji na terenie gminy opracowany będzie gminny program wspierania rodziny.

W celu zobrazowania sytuacji dzieci i młodzieży oraz rodzin z dziećmi w Gminie Piła przedstawiamy informacje dotyczące ilości dzieci i młodzieży w Gminie Piła, jak również szereg informacji pochodzących z danych MOPS w Pile, które w pewnym sensie identyfikują potrzeby w zakresie wzmożonego monitoringu sytuacji rodzin i dzieci, jak też pokazują rodzaje niekorzystnych zjawisk, które mogą wpływać na sytuację dzieci w rodzinach.

I. Sytuacja demograficzna oraz diagnoza społeczna

Na koniec 2011 roku Miasto Piła zamieszkiwało **74 818** mieszkańców w tym **38 095** kobiet oraz **36 723** mężczyzn. Osób w wieku przedprodukcyjnym było **13 585**. Wybrane dane demograficzne obrazuje poniższa tabela.

Tabela 1. Wybrane dane demograficzne dotyczące Gminy Piła

WYBRANE DANE DEMOGRAFICZNE	2011 ROK
Ludność:	74 818
w tym kobiety	38 095
w tym mężczyźni	36 723
Urodzenia żywe	746
Zgony	663
Przyrost naturalny	83
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	13 585

Źródło: Dane GUS według stanu na koniec 2011r.

Na terenie Gminy Piła funkcjonuje szereg placówek oświatowych, w tym żłobków, przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, realizujących działania na rzecz dzieci określone w przepisach o systemie oświaty, których zestawienie obrazuje poniższa tabela.

Tabela 2. Placówki oświatowe w Gminie Piła

EDUKACJA	2009/10	2010/11	2011/12
Żłobki ogółem	1	1	1
Dzieci przebywające w żłobkach w ciągu roku	196	206	226
Placówki wychowania przedszkolnego: w tym przedszkola	18 17	19 18	23 21
Miejsca w przedszkolach	1897	2066	2121
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego: w tym w przedszkolach	2205 2184	2317 2277	2402 2314
Szkoły podstawowe	12	12	12

Uczniowie szkół podstawowych	4345	4397	4477
Szkoły gimnazjalne	9	9	9
Uczniowie szkół gimnazjalnych	2737	2599	2520
Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów w szkołach:			
podstawowych	20	17	15
gimnazjalnych	15	14	13
Komputery z dostępem do Internetu przeznaczone do użytku uczniów w szkołach:			
podstawowych:	220	266	293
gimnazjalnych:	178	179	184

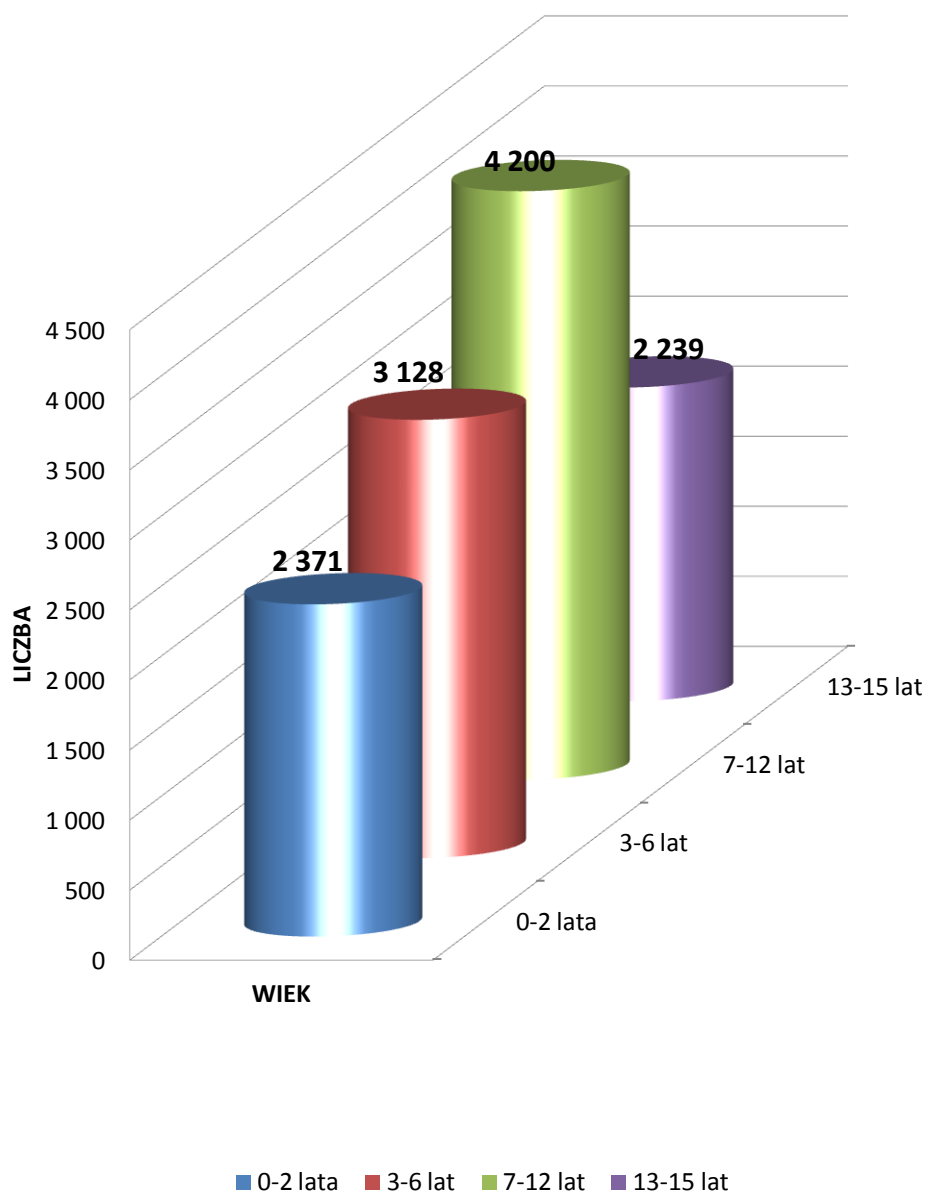
Zródło: Dane GUS

Z danych przedstawionych w powyższej tabeli wynika, że z roku na rok zwiększa się liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, przy czym zwiększa się również liczba miejsc w placówkach przedszkolnych. Coraz korzystniej wyglądają również dane dotyczące dostępu uczniów do komputerów (z dostępem do Internetu) użytkowanych w szkołach.

Analizując edukacyjne grupy wiekowe stwierdzić należy, że najliczniejszą grupę stanowią dzieci w wieku 7-12 lat oraz 3-6 lat. Szczegółowe dane dotyczące liczebności poszczególnych grup wiekowych przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Ludność Gminy Piła wg edukacyjnych grup wieku w 2011 roku

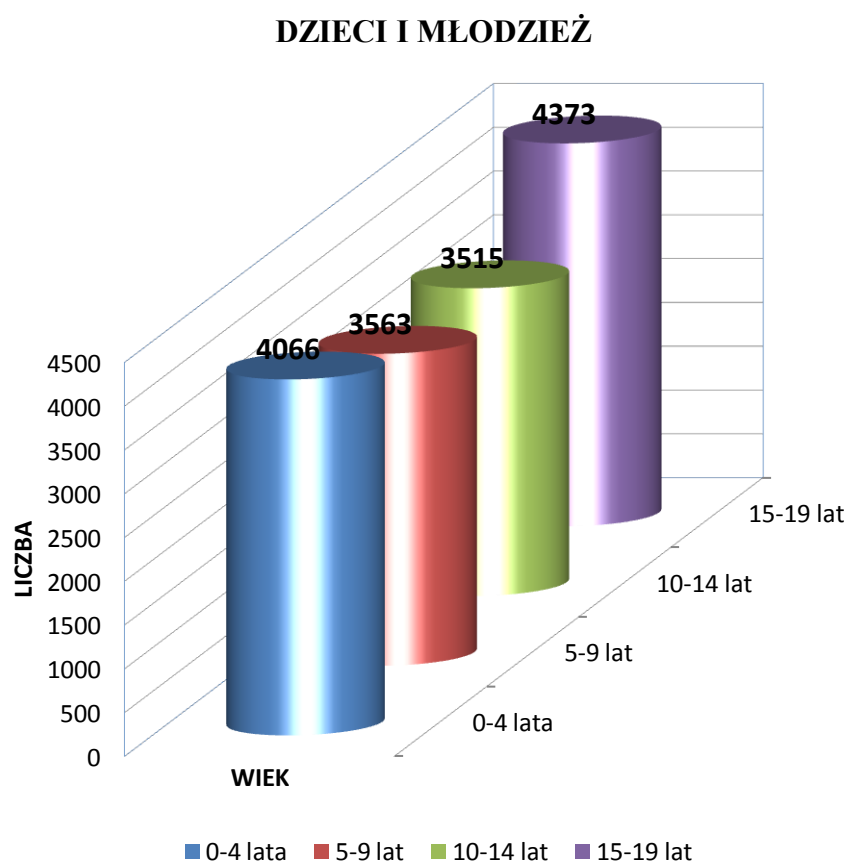
LUDNOŚĆ WG EDUKACYJNYCH GRUP WIEKU

Źródło: Dane GUS

Analizując populację dzieci i młodzieży w Gminie Piła zauważyć można, że najliczniejszą grupę stanowi młodzież w wieku 15-19 lat oraz dzieci w wieku do lat 4. Szczegóły przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2. Dzieci i młodzież w Gminie Pila w 2011 roku

Źródło: Dane GUS

Oceniając sytuację pilskich rodzin wychowujących dzieci należy również przeanalizować sytuację w zakresie najważniejszych problemów, które powodują, iż rodzina korzysta z różnego typu świadczeń z pomocy społecznej.

Głównym celem pomocy społecznej jest zaspokajanie niezbędnych, podstawowych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomocą społeczną MOPS w Pile, w ramach zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej, objętych było w roku ubiegłym **2 438** rodzin (liczących ogółem **6 208** osób), w tym **1 084** rodziny z dziećmi. Rodziny korzystały z różnych form pomocy w tym pieniężnych, niepieniężnych oraz pracy socjalnej i specjalistycznego poradnictwa.

Wśród typów rodzin objętych pomocą społeczną dominowały rodziny z jednym i dwójką dzieci, natomiast wśród rodzin niepełnych liczba rodzin z jednym i dwójką dzieci była zbliżona. Wybrane typy rodzin z dziećmi przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Wybrane typy rodzin objętych pomocą społeczną w 2012 roku

TYPY RODZIN OBJĘTYCH POMOCĄ	LICZBA RODZIN OGÓŁEM	LICZBA OSÓB W RODZINACH
Rodziny z dziećmi:		
o liczbie dzieci: 1	435	1 358
2	385	1 520
3	183	939
4	48	291
5	21	156
6	8	72
7 i więcej	4	41
Rodziny niepełne :		
o liczbie dzieci: 1	166	417
2	153	522
3	63	282
4 i więcej	30	188

Źródło: Sprawozdanie roczne MPiPS -03

Analizując dane dotyczące powodów przyznania pomocy społecznej, można zauważyć, że wśród istotnych powodów, obok bezrobocia, znajdują się bezradność w sprawach opiekuńczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz potrzeba ochrony macierzyństwa. Istotną grupę wśród świadczeniobiorców stanowią także rodziny niepełne. Szczegóły podaje poniższa tabela.

Tabela 4. Powody przyznania pomocy w 2012 roku

TYPY RODZIN OBJĘTYCH POMOCĄ	LICZBA RODZIN OGÓŁEM	LICZBA OSÓB W RODZINACH
Ubóstwo	1 520	3 901
Potrzeba ochrony macierzyństwa	227	1 088
w tym: wielodzietność	92	573
Bezrobocie	1 584	4 485
Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i	544	2 039

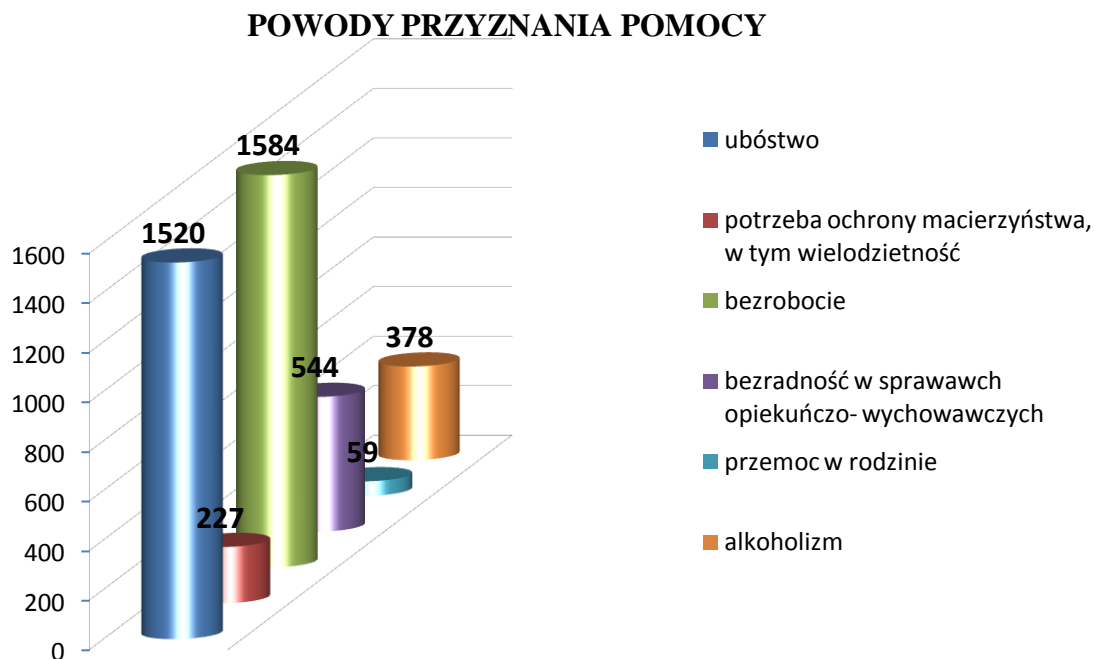
prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem		
w tym:		
rodziny niepełne	416	1 401
rodziny wielodzietne	82	514
Przemoc w rodzinie	59	180
Alkoholizm	378	728

Źródło: Sprawozdanie roczne MPiPS -03

Z obydwu powyższych zestawień wynika, że szczególnej uwagi oraz wzmożonej pracy wymagają rodziny klasyfikowane przez pracowników socjalnych w kategorii bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz alkoholizm i przemoc w rodzinie. W wielu środowiskach, o których mowa wyżej, te trzy niekorzystne czynniki występują łącznie. W tej sytuacji pracownik socjalny uznaje niejednokrotnie, że wyczerpał już możliwości samodzielnej pracy z rodziną i wnioskuje o przyznanie asystenta rodziny. Asystent ten, na podstawie opracowanego planu działania, skonsultowanego z pracownikiem socjalnym, realizuje pracę z rodziną. Rola asystenta rodziny w systemie wsparcia rodzin borykających się z różnego typu trudnościami zostanie omówiona w dalszej części opracowania.

Dane dotyczące powodów trudnej sytuacji życiowej, wśród osób korzystających z pomocy społecznej, przedstawione zostały również w formie graficznej.

Wykres 3. Powody przyznania pomocy w 2012 roku

Źródło: Sprawozdanie roczne MPiPS

Oprócz świadczeń z obszaru pomocy społecznej, rodziny z dziećmi korzystały także z przyznawanych przez MOPS w Pile świadczeń rodzinnych. Wybrane dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Wybrane rodzaje świadczeń rodzinnych

WYSZCZEGÓLNIENIE	ROK 2012
Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych	
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	3138
Kwota świadczeń, w tys. zł	6 021
Jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia dziecka	
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	938
Kwota świadczeń, w tys. zł	673
Świadczenie alimentacyjne	
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	938
Kwota świadczeń, w tys. zł	3 830

Źródło: Dane Wydziału Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych MOPS w Pile

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile przyznawał rodzinom z dziećmi także inne świadczenia, w tym:

- w ramach rządowego programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” pomoc w formie posiłków w placówkach oświatowych oraz w postaci zasiłku na zakup żywności (z którego ogółem skorzystało 5651 osób)
- w ramach pomocy materialnej dla uczniów, realizowanej na podstawie ustawy z 7 września 1991r. o systemie oświaty, pomoc w formie stypendiów szkolnych (z pomocy takiej skorzystało 737 uczniów).

Jak widać z przedstawionych wyżej danych z różnego typu wsparcia w ramach pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i innych podsystemów korzysta znacząca liczba rodzin i dzieci żyjących w ubóstwie. Zaspokojenie materialnych podstaw funkcjonowania

rodzin, mimo iż wiąże się z ponoszeniem znaczących nakładów, wydaje się w zasadzie prostsze niż zorganizowanie powszechnie dostępnego oparcia społecznego, poradnictwa specjalistycznego i terapii, które mają w znaczący sposób poprawić wykonywanie przez rodziny ich funkcji tak, aby ograniczyć znacząco liczbę dzieci odbieranych z rodziny, bądź umożliwić w jak największym zakresie powrót dzieci wychowujących się w pieczy zastępczej do swoich naturalnych rodzin. Niezmiernie istotnym jest także zbudowanie motywacji rodzin tak, aby aktywnie uczestniczyły we wprowadzaniu niezbędnych zmian w rodzinie.

II. Realizacja zadań wynikających z ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

1. Asysta rodzinna

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowi m.in., że pomoc rodzinie, przeżywającej trudności w sprawowaniu funkcji rodzicielskich, ma odbywać się poprzez wsparcie asystenta rodziny.

Asysta rodzinna, początkowo wskazana w ww. ustawie jako zadanie obowiązkowe gminy po zmianie ustawy, która weszła w życie dnia 08 czerwca 2012r., stała się działaniem o charakterze fakultatywnym (o czym mówi art.11 ustawy). Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile jest jedną z nielicznych jednostek w Polsce, która pomimo braku obligatoryjności w zatrudnianiu asystentów tworzyła tego typu miejsca pracy dla osób wspierających rodziny. W marcu 2012 ośrodek zatrudnił 2 asystentów rodziny. Kolejni 2 asystenci zostali zatrudnieni w ramach projektu systemowego, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Zespół asysty rodzinnej powiększył się o 2 kolejnych asystentów rodziny w wyniku przystąpienia przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile do konkursu pn. „*Asystent rodziny 2012*”, ogłoszonego przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej w ramach Resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2012. W ramach programu Ośrodek uzyskał dofinansowanie zatrudnienia asystentów rodziny na kwotę **77.004,41 tys. zł.** Natomiast wydatki na wynagrodzenie asystentów wraz z pochodnymi poniesione przez gminę w 2012r. wyniosły łącznie **25.549,04 zł.** Pozostałe wydatki gminy na utworzenie stanowisk pracy i bieżącą działalność wyniosły **17.053,56 zł.** Obecnie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile bierze udział w kolejnej edycji konkursu, ogłoszonego na rok 2013.

W 2012 roku MOPS zatrudniał ogółem **6 asystentów rodziny**, którzy swym działaniem obejmowali **104 rodziny**. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej asystent rodziny może w tym samym czasie pracować z nie więcej niż **20 rodzinami**.

Do ustawowych zadań asystenta rodziny, określonych w art. 15 ww. ustawy, należy m.in.: opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji oraz rozwiązywaniu różnych problemów życiowych, wspieranie aktywności społecznej rodzin, motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych, udzielanie wsparcia dzieciom, podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin, prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci, współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupa roboczą.

W ramach realizacji w 2012 roku powierzonych im zadań asystenci rodziny, zatrudnieni w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Pile, realizowali następujące działania:

- motywowali do kontaktów ze specjalistami,
- motywowali do podjęcia terapii,
- opracowywali wnioski do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w przypadku braku motywacji osoby uzależnionej do podjęcia dobrowolnej terapii,
- współpracowali z placówkami oświatowymi, w tym zwłaszcza z pedagogami i psychologami szkolnymi,
- udzielali pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,
- udzielali pomocy w uzyskaniu miejsca w przedszkolu,
- motywowali członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- udzielali pomocy w poszukiwaniu i podejmowaniu pracy zarobkowej,
- udzielali wsparcia w zakresie wyszukiwania i analizowania ofert pracy,
- udzielali pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych,
- we współpracy z pracownikami socjalnymi udzielali pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych,
- udzielali pomocy rodzinom w zdobyciu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,

- udzielali wsparcia przy uzyskaniu mieszkania z zasobów gminy,
- współpracowali z jednostkami administracji samorządowej, w tym Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pile, oraz organizacjami pozarządowymi,
- sporządzali opinie na potrzeby sądu opiekuńczego oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie,
- współpracowali z Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Pile,
- wszczynali procedurę "Niebieskie Karty" w rodzinach, w których zdiagnozowali przemoc domową,
- uczestniczyli w pracach grup roboczych, powołanych do rozwiązania problemu przemocy w indywidualnych przypadkach, do których byli powoływani przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Pile.

Asystenci rodzin prowadzili także grupę wsparcia dla rodziców mających problemy z prawidłowym sprawowaniem funkcji rodzicielskich. W 37 spotkaniach grupy uczestniczyło ogółem 39 osób, przeżywających trudności w sprawowaniu opieki nad dziećmi.

Ponadto asystenci rodzin, wraz z pracownikami socjalnymi, rozeznawali szersze otoczenie rodzin przeżywających trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w celu wyłonienia potencjalnych kandydatów na rodziny wspierające. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przewiduje bowiem, że pomoc w opiece i wychowaniu dziecka może odbywać się poprzez wsparcie ze strony tzw. rodzin wspierających, pochodzących z bezpośredniego otoczenia dziecka, w sytuacji, gdy uzyskają one pozytywną opinię kierownika ośrodka pomocy społecznej.

Nadmienić należy, że w ramach współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pile asystenci rodziny opiniowali sytuację dziecka w rodzinie biologicznej oraz uczestniczyli w spotkaniach organizowanych przez PCPR dotyczących oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych (w roku ubiegłym odbyło się 5 spotkań w tym zakresie).

2. Współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej

Obowiązkiem gminy wynikającym z art. 176 pkt.5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej,

rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, ponosi wydatki na opiekę i wychowanie dziecka w wysokości:

- 10 % wydatków w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% wydatków w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% wydatków w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W roku 2012 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile poniósł wydatki na opiekę i wychowanie **36 dzieci**, pochodzących z Gminy Piła, które zostały umieszczone w rodzinach zastępczych. Koszt współfinansowania opieki i wychowania tych dzieci zamknął się w kwocie **15 804,83 zł**.

W przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, ponosi wydatki w zakresie średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce w wysokości:

- 10 % w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W roku 2012 MOPS ponosił wydatki przeznaczone na współfinansowanie utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej za **7** dzieci. Wydatki te wyniosły ogółem **19 606,50 zł**. Gmina poniosła 10 % wydatków, gdyż był to pierwszy rok obowiązywania ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Łączne wydatki gminy z tytułu współfinansowania pobytu dzieci w różnych formach pieczy zastępczej wyniosły **35 411,33 zł** i dotyczyły **39 dzieci** (4 dzieci przebywało zarówno w rodzinach zastępczych jak i w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w ciągu roku nastąpiła zmiana formy pieczy zastępczej).

3. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dziecko może zostać objęte opieką w placówce wsparcia dziennego. Placówka wsparcia dziennego współpracuje z rodzicami lub opiekunami dziecka, a także z placówkami oświatowymi i ochrony zdrowia. Pobyt dziecka w placówce wsparcia dziennego jest nieodpłatny. Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie:

- opiekuńczej, w tym kółek zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych
- specjalistycznej
- pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie opiekuńczej zapewnia dziecku:

- opiekę i wychowanie
- pomoc w nauce
- organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie specjalistycznej w szczególności:

- organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne
- realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie pracy podwórkowej realizuje działania animacyjne i socjoterapeutyczne. Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w połączonych formach. W placówce wsparcia dziennego, w tym samym czasie, może przebywać nie więcej niż **30 dzieci**. Pod opieką jednego wychowawcy, w tym samym czasie, może przebywać nie więcej niż **15 dzieci**. Przy zapewnianiu opieki nad dziećmi przebywającymi w placówce wsparcia dziennego oraz wykonywaniu innych czynności związanych z realizacją zadań tej placówki można korzystać z pomocy wolontariuszy. Szczegółowe zadania oraz organizację działania placówki wsparcia dziennego, w tym rodzaj dokumentacji dotyczącej dziecka oraz sposób jej prowadzenia, określa regulamin organizacyjny placówki wsparcia dziennego opracowany przez kierownika tej placówki.

Placówki wsparcia dziennego mogą być zakładane w następujący sposób:

- przez gminę
- przez organizacje pozarządowe oraz podmioty kościelne itp.

- przez podmioty, które uzyskały zezwolenie prezydenta miasta

W 2012 r. w Pile działalność opiekuńczo-wychowawczą prowadziły **3 placówki** wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży z terenu Piły.

3.1. Świetlica środowiskowa dla dzieci i młodzieży przy DDP w Pile

Placówką publiczną, realizującą zapisy ww. ustawy, jest funkcjonująca przy Dziennym Domu Pomocy świetlica środowiskowa dla dzieci i młodzieży. Ideą świetlicy jest organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży w godzinach popołudniowych. Nadrzędnym jej celem jest aktywne wspomaganie rozwoju dziecka, rozwijanie i pogłębianie jego zainteresowań poznawczych. Ważną dziedziną jest też współpraca z rodzicami, wychowawcami, pedagogami szkolnymi, pracownikami socjalnymi. W świetlicy zatrudniony jest 1 pracownik socjalny, którego pracę w roku ubiegłym wspierało 6 wolontariuszy. Dzieci uzyskiwały pomoc w odrabianiu lekcji, uczestniczyły w zajęciach dydaktycznych i kompensacyjnych, konkursach, zabawach, piknikach i spotkaniach okolicznościowych. W 2012 r. wsparciem świetlicy objętych było łącznie **20 dzieci** w tym 16 osób to uczniowie szkoły podstawowej oraz 4 osoby z gimnazjum.

Dzieci i młodzież brała udział w następujących zajęciach:

- plastycznych: wykonywanie dekoracji świetlicy, ozdób świątecznych, gazetek ściennych, drobnych upominków dla pensjonariuszy DDP, laurek okolicznościowych
- rytmiczno – muzycznych: zabawy ruchowe i taneczne przy muzyce, zajęcia relaksacyjne
- sportowych: gry i zabawy zręcznościowe, rekreacja na świeżym powietrzu
- dydaktycznych: prelekcje, pogadanki na różne tematy, dydaktyczne gry komputerowe, projekcja filmów przyrodniczych, historycznych, oglądanie programów naukowych,
- kulturalno- rozrywkowych: gry i zabawy stolikowe, integracyjne, komputerowe, ruchowe,
- konkursach: plastycznych, sportowych, quizach.

Dzieci i młodzież uczestniczyła w następujących imprezach i spotkaniach okolicznościowych:

09.01 – dzień Filatelisty- prezentacja kolekcji znaczków

27.01 – Konkurs plastyczny „Zabawy na śniegu i lodzie”

07.02 - „Dzieci seniorom” - wykonywanie upominków walentynkowych dla pensjonariuszy

14.02 – Walentynki – tradycje i wróżby

15.02 – Konkurs plastyczny „Mój wymarzony strój karnawałowy”

23.03 – Powitanie wiosny - „zakładamy hodowlę nowalijek”

- 08.03 – Dzień Kobiet – chłopcy dziewczynkom
- 03.04 – Uroczyste spotkanie Wielkanocne z rodzicami, wolontariuszami
- 11.04 –wizyta w Powiatowej i Miejskiej Bibliotece z okazji Międzynarodowego Dnia Książki dla dzieci
- 11.05 – „Kwiatki mojej rabatki”
- 23.05 - „Dzieci dla seniorów” - wykonywanie laurek dla pensjonariuszek z okazji Dnia Matki
- 29.05 - „Sprawne ręce”- zajęcia rękodzielnicze w Centrum Aktywizacji
- 01.06 - Piknik rekreacyjny z okazji Dnia Dziecka
- 18.06 - „Dzieci dla seniorów” - wykonywanie laurek z okazji Dnia Ojca
- 28.06 - „Ja i mój przyjaciel” - konkurs plastyczny
- 04.07 – Piknik na powitanie lata w ogródku działkowym
- 13.07 – Wycieczka rekreacyjna do Wągrowca z seniorami
- 21.09 - „Dziewczynki chłopcom” - wykonywanie upominków dla chłopców przez dziewczynki
- 28.09 - „Dzień chłopca”
- 30.11 – Andrzejki- wielkie wróżenie
- 06.12 – Mikołajki- zabawy, konkurs plastyczny
- 19.12 – Uroczyste spotkanie Wigilijne z rodzicami, wolontariuszami.

W 2012 roku część zadań z zakresu pomocy społecznej, w tym także zadanie prowadzenia placówki wsparcia dziennego, zlecana była w drodze otwartego konkursu ofert. Zadanie to realizowały

- 1) Akcja Humanitarna „Życie” Oddział w Pile
- 2) Salezjańskie Stowarzyszenie Wychowania Młodzieży.

3.2. Placówka wsparcia dziennego prowadzona przez Akcję Humanitarną „Życie” Oddział w Pile

Akcja Humanitarna „Życie” Oddział w Pile w 2012 r. realizowała na zlecenie gminy zadanie pt. „*Poznajmy się – integracja dzieci i młodzieży*”, polegające na prowadzeniu placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży z terenu Piły. Adresatami prowadzonej przez Akcję placówki była grupa dzieci i młodzieży do lat 17 z rodzin wieloproblemowych, niewydolnych wychowawczo, ubogich, wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją, głównie z osiedli

Śródmieście i Zamość. Szczególną pomocą były objęte dzieci z największymi problemami i specjalnymi potrzebami. Głównym zadaniem placówki było stworzenie dzieciom z najbardziej zmarginalizowanych dzielnic Gminy Piła bezpiecznego miejsca do spędzania czasu wolnego, rozwoju, akceptacji i integracji. Realizacja ww. zadania miała na celu, w krótkim okresie, zapobieżenie dalszemu wykluczeniu społecznemu podopiecznych najbardziej narażonych na patologie. Długofalowym celem placówki jest natomiast poprawa ogólnej sytuacji życiowej dzieci oraz sposobu ich funkcjonowania, które będą miały szansę na zmianę sposobu życia. Działania podejmowane przez kadrę placówki miały na celu wzmocnienie dzieci, wydobyć z nich własnego potencjału, w tym:

- zwiększenie poczucia własnej wartości
- poprawa umiejętności czytania, pisania i liczenia
- rozwój koordynacji wzrokowo-ruchowej
- rozwój umiejętności psychospołecznych
- poszerzenie wiedzy na temat zagrożeń wynikających z używania narkotyków, alkoholu, nikotyny
- wzbudzenie motywacji do poznawania innych dzielnic miasta.

Dzieci uczestniczyły w różnych aktywnościach, w tym artystycznych, kulturalnych, edukacyjnych, sportowych i społecznych, w tym m.in.:

- wyjściach na basen, do kina, restauracji
- grach i zabawach dydaktycznych
- spotkaniach edukacyjnych dla dzieci mających problemy w nauce
- wycieczce do Malborka
- zabawie Andrzejkowej
- zabawie Mikołajkowej i Wigilii.

Zajęcia te organizowane były zarówno w klubie znajdującym się przy ulicy Okrzei 4A, jak również w bezpośrednim środowisku dzieci i młodzieży - w otwartej przestrzeni miejskiej.

3.3. Placówka wsparcia dziennego prowadzona przez Salezjańskie Stowarzyszenie Wychowania Młodzieży

Drugą placówką wsparcia dziennego działającą na zlecenie gminy była placówka prowadzona przez Salezjańskie Stowarzyszenie Wychowania Młodzieży w Pile. W ramach

placówki prowadzona była działalność edukacyjno-artystyczna dla dzieci i młodzieży, która miała charakter wydarzeń weekendowych i zajęć popołudniowych (od poniedziałku do piątku). Adresatami przedsięwzięcia były dzieci i młodzież przede wszystkim z osiedla Staszycy, w tym z rodzin ubogich i zagrożonych patologią społeczną. Głównymi założeniami realizowanego zadania były:

- twórcze zagospodarowanie wolnego czasu
- integracja środowiska lokalnego
- rozwijanie zainteresowań i talentów poprzez udział w kołach zainteresowań
- pomoc w nauce

Miejscem spotkania dzieci i młodzieży było Oratorium im. bł. Piątki Poznańskiej, mieszczące się przy Zespole Szkół Salezjańskich przy ulicy Dembowskiego 4. Zajęcia realizowane były w szczególności poprzez:

- prowadzenie kółek zainteresowań: gitarowego i plastycznego
- pomoc w nauce realizowana przy współpracy z nauczycielami Zespołu Szkół Salezjańskich
- weekendowe warsztaty zakończone wycieczkami do ważnych kulturalnie miejsc (m.in. do Torunia i Poznania) oraz wystawami (warsztaty plastyczne zakończone wystawą i wydaniem kalendarza ze zbiorem prac)
- zorganizowanie ogniska
- organizację turniejów gier komputerowych oraz wyjazdu do parku linowego
- wyjście do kina,
- noce filmowe dla młodzieży i bajki dla dzieci

W wyniku realizacji zadania dzieci i młodzież objęta programem zajęć placówki miała zagospodarowany czas wolny oraz zdobyła podstawy, by w przyszłości rozwijać talenty muzyczne i plastyczne.

Zestawienie zadań zleconych przez gminę organizacjom pozarządowym w zakresie placówek wsparcia dziennego obrazuje poniższa tabela. Nadmienić należy, że zadania dotyczące prowadzenia placówek przez organizacje pozarządowe są dofinansowywane ze środków gminy, w związku z czym organizacje angażują przy ich realizacji również środki i zasoby własne oraz w dużym zakresie pracę wolontariuszy.

Tabela 6. Placówki wsparcia dziennego prowadzone na zlecenie gminy w roku 2012

NAZWA ORGANIZACJI	ZADANIE	KOSZT CAŁKOWITY ZADANIA W ZŁ	KWOTA DOTACJI
Akcja Humanitarna „Życie” Oddział w Pile, ul. Okrzei 4a	Prowadzenie placówki wsparcia dziennego w formie klubu oraz pracy podwórkowej dla dzieci i	63.591,88	22.510,00
Salezjańskie Stowarzyszenie Wychowania Młodzieży Piła, ul. św. Jana Bosko 1	Prowadzenie placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży z terenu miasta Piły.	46.812,23	22.498,00

Źródło: Dane MOPS w Pile

Zbiorcze, szczegółowe dane na temat placówek opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego, działających w 2012 roku na terenie Gminy Piła, bez względu na podmiot prowadzący, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Placówki wsparcia dziennego w 2012 roku ogółem

WYSZCZEGÓLNIENIE	ROK 2012	
	PLACÓWKI PROWADZONE PRZEZ GMINĘ	PLACÓWKI PROWADZONE NA ZLECENIE GMINY
PLACÓWKI OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZE		
Liczba placówek	1	2
Liczba miejsc	15	55
Liczba osób skierowanych	8	40
Wydatki w zł	45.243	45.008
Wydatki ogółem w zł	90.251	

Źródło: Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej

Nadmienić należy, że na terenie Piły, obok ww. placówek wsparcia dziennego działających w obszarze pomocy społecznej, funkcjonuje 11 świetlic zlokalizowanych w placówkach oświatowych, na bazie których w godzinach popołudniowych, działają

światlice socjoterapeutyczne finansowane ze środków Ośrodka Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile.

WNIOSKI I REKOMENDACJE

1. W związku z tym, że zapisy art.11 ust.4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, stanowiące, że po otrzymaniu wniosku od pracownika socjalnego kierownik ośrodka pomocy społecznej przydziela rodzinie asystenta, wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2015r., na gminy zostanie nałożony obowiązek zatrudniania asystentów rodziny adekwatnie do potrzeb zdiagnozowanych w rodzinach. Ponieważ zadanie utworzenia zespołu asysty rodzinnej zostało powierzone Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Pile będzie się to wiązało z koniecznością zwiększenia zatrudnienia w jednostce. Tym samym wzrosną nakłady finansowe na zatrudnienie odpowiednio wykwalifikowanej kadry.

2. Rozpoznanie bezpośredniego otoczenia rodzin przeżywających trudności w sprawowaniu funkcji rodzicielskich skutkować będzie wyłonieniem rodzin wspierających, co pociągnie za sobą dodatkowe wydatki związane z pokrywaniem kosztów wynikających z udzielania pomocy przez rodziny wspierające.

3. Z uwagi na to, że w kolejnych latach pobytu dziecka w rodzinie zastępczej wzrasta udział gminy w wydatkach na jego opiekę i wychowanie, zaś w przypadku pobytu dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej udział w kosztach pobytu dziecka w placówce, należy spodziewać się wzrostu wydatków gminy na te cele w kolejnych latach.

4. Analizując wnioski przedstawione w punkcie 1 do 3 należy stwierdzić, że z punktu widzenia dobra dzieci i rodzin rozwój form wsparcia wymienionych w punkcie 1 i 2 wydaje się priorytetem, bowiem w dłuższej perspektywie może doprowadzić do ograniczenia ilości dzieci kierowanych do pieczy zastępczej, bądź skrócić okres pobytu dzieci w tego typu placówkach. Powinno to doprowadzić w przyszłości do zmniejszenia lawinowego wzrostu wydatków ponoszonych na finansowanie dzieci w placówkach.

SPIS TABEL:

Tabela 1. Wybrane dane demograficzne dotyczące Gminy Piła

Tabela 2. Placówki oświatowe w Gminie Piła

Tabela 3. Wybrane typy rodzin objętych pomocą społeczną w 2012 roku

Tabela 4. Powody przyznania pomocy w 2012 roku

Tabela 5. Wybrane rodzaje świadczeń rodzinnych

Tabela 6. Placówki wsparcia dziennego prowadzone na zlecenie gminy w roku 2012

Tabela 7. Placówki wsparcia dziennego w 2012 roku ogółem

SPIS WYKRESÓW:

Wykres 1. Ludność Gminy Piła wg. edukacyjnych grup wieku w 2011 roku

Wykres 2. Dzieci i młodzież w Gminie Piła w 2011 roku

Wykres 3. Powody przyznania pomocy w 2012 roku

ZASTĘPCA PREZYDENTA MIASTA PIŁY

/-/ Krzysztof Szewc